

257

ZÁKON

ze dne 14. července 2000

o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

HLAVA I

ZŘÍZENÍ, ORGANIZACE A ČINNOST
PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY

Probační a mediační služba

§ 1

(1) Zřizuje se Probační a mediační služba, která provádí v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem¹⁾ úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení.

(2) Probační a mediační služba je organizační složkou státu a účetní jednotkou.

§ 2

(1) Probací se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen „obviněný“), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.

(2) Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediáci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

§ 3

Organizace Probační a mediační služby

(1) V čele Probační a mediační služby je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Ředitel Probační a mediační služby zajišťuje její chod po stránce personální, organizační, hospodářské, materiální a finanční.

(2) Plnění úkolů Probační a mediační služby ve vztahu k soudům, státním zastupitelstvím a orgánům Policie České republiky zajišťují její střediska, která působí v sídlech okresních soudů nebo naroveň jim postavených obvodních nebo městských soudů (dále jen „okresní soudy“). Střediska Probační a mediační služby (dále jen „střediska“) působící v sídlech okresních soudů, která jsou současně sídly krajských soudů nebo Městského soudu v Praze, zajišťují úkoly Probační a mediační služby i ve vztahu k těmto soudům, příslušným státním zastupitelstvím a policejním orgánům.

(3) Příslušnost středisek k provádění úkonů probace a mediace se řídí příslušností soudu a v přípravném řízení státního zástupce, v jehož obvodu středisko působí. K urychlení řízení nebo z jiných důležitých důvodů může předseda senátu nebo samosoudce příslušného soudu a v přípravném řízení příslušný státní zástupce uložit provedení potřebných úkonů středisku, v jehož obvodu bydlí osoba, které se takové úkony týkají.

(4) V obcích, jež jsou sídly dvou nebo více okresních soudů, mohou být střediska sloučena tak, že jejich počet bude nižší, než odpovídá počtu zde sídlících soudů.

(5) Středisko lze dále členit podle potřeby na oddělení zaměřená zejména na mladistvé obviněné, obviněné ve věku blízkém věku mladistvých nebo na uživatele omamných a psychotropních látek.

(6) Podrobnosti pro vytváření středisek a jejich vnitřní organizaci upraví Statut Probační a mediační

¹⁾ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

služby, který vydá Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“).

§ 4

Činnost Probační a mediační služby

(1) Probační a mediační služba vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.

(2) Probační a mediační činnost podle odstavce 1 spočívá zejména

- a) v obstarávání podkladů k osobě obviněného a jeho rodinnému i sociálnímu zázemí,
- b) ve vytváření podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, nebo pro schválení narovnání, zejména projednání a uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody, nebo dohody o narovnání, případně podmínek pro další takové procesní postupy či tresty nespojené s odnětím svobody,
- c) ve vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy bylo rozhodnuto o nahrazení vazby probačním dohledem,
- d) ve vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy byl dohled uložen, ve sledování a kontrole obviněného v průběhu zkušební doby, v kontrole výkonu dalších trestů nespojených s odnětím svobody, včetně trestu obecně prospěšných prací, ve sledování výkonu ochranných opatření,
- e) ve sledování a kontrole chování odsouzeného v průběhu zkušební doby v případech, kdy bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody.

(3) Probační a mediační služba současně pomáhá při odstraňování následků trestného činu poškozeným a dalším osobám dotčeným trestným činem.

(4) Probační a mediační služba věnuje zvláštní péči mladistvým obviněným a obviněným ve věku blízkém věku mladistvých, přispívá k ochraně práv osob poškozených trestnou činností a ke koordinaci sociálních a terapeutických programů práce s obviněnými, zejména jde-li o mladistvé a uživatele omamných a psychotropních látek.

(5) Probační a mediační služba se podílí na prevenci trestné činnosti.

(6) Úkony probace a mediace, pokud nejsou tímto nebo zvláštním zákonem svěřeny do výlučné působnosti Probační a mediační služby, mohou vykonávat nebo se na nich podílet i jiné osoby.

(7) Probační a mediační služba provádí v rámci své působnosti úkony na pokyn orgánů činných v trestním řízení a ve vhodných případech v oblasti mediace i bez takového pokynu zejména z podnětu obviněného a poškozeného; v těchto případech o tom neprodleně informuje příslušný orgán činný v trestním řízení, který může rozhodnout, že věc se k mediaci nepředává a mediace proto dále prováděna nebude.

(8) V souvislosti s úkony probace a mediace je Probační a mediační služba oprávněna opatřovat informace a poznatky o osobě obviněného nebo o stanoviscích poškozeného významných pro rozhodnutí soudu či státního zástupce.

(9) Policejní orgán a státní zástupce vyrozumívá středisko o věcech vhodných k mediaci; zejména v trestních věcech mladistvých postupuje tak, aby mediace byla využita od počátku trestního stíhání nebo místo něj.

§ 5

Součinnost Probační a mediační služby se státními orgány a dalšími institucemi

(1) Probační a mediační služba postupuje, je-li to účelné, v součinnosti s orgány sociálního zabezpečení, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, s registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, zájmovými sdruženími občanů, nadacemi a dalšími institucemi sledujícími humanitární cíle a v případě potřeby tuto součinnost koordinuje z hlediska využití probace a mediace v trestním řízení.

(2) Probační a mediační služba při výkonu své působnosti úzce spolupracuje s orgány, kterým přísluší podle zvláštního zákona výkon sociálně-právní ochrany dětí a poskytování sociální péče občanům společensky nepřizpůsobeným.

(3) V souvislosti s výkonem probace a mediace jsou zaměstnanci Probační a mediační služby oprávněni obracet se na státní orgány a právnické i fyzické osoby s dožádáním o sdělení potřebných údajů a tyto jsou povinny, pokud tomu nebrání zvláštní zákon nebo oprávnění v něm uvedené,²⁾ požadované údaje bez zbytečného odkladu sdělit.

(4) Odmítne-li státní orgán, právnická nebo fyzická osoba bezdůvodně vyhovět dožádání podle odstavce 3, předloží zaměstnanec Probační a mediační služby věc předsedovi senátu nebo samosoudci a v přípravném řízení státnímu zástupci k dalšímu opatření.

²⁾ Například § 99 a 100 trestního řádu.

(5) Je-li vedeno trestní řízení proti obviněnému ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody anebo je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody spolupachatel anebo poškozený, postupuje Probační a mediační služba při výkonu své působnosti v součinnosti s Vězeňskou službou a justiční stráží České republiky. Jestliže je to třeba v souvislosti se zjištěním a projednáním jeho stanoviska k trestní věci nebo s přípravou podkladů pro rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, Vězeňská služba umožní úředníkovi Probační a mediační služby návštěvu obviněného ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Je-li obviněný ve vazbě z důvodu uvedeného v § 67 odst. 1 písm. b) trestního řádu, může jej úředník Probační a mediační služby navštívit jen se souhlasem předsedy senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce. Ostatní obviněné ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody může navštěvovat bez takového souhlasu.

HLAVA II

ÚŘEDNÍCI A ASISTENTI

§ 6

Postavení úředníků a asistentů

(1) Úkoly Probační a mediační služby plní v rámci jejich středisek v pracovním poměru zaměstnanci státu ve funkcích úředníků nebo asistentů Probační a mediační služby. Pracovní poměr úředníků a asistentů Probační a mediační služby se řídí zákoníkem práce, pokud tento zákon nestanoví jinak.

(2) Úředník Probační a mediační služby musí být bezúhonný a způsobilý k právním úkonům a musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky Probační a mediační služby.

(3) Asistentem Probační a mediační služby se může stát bezúhonná fyzická osoba starší 21 let, která je způsobilá k právním úkonům a získala středoškolské vzdělání v oblasti společenskovední.

(4) Úředníci a asistenti jsou povinni se dále vzdělávat a prohlubovat si své odborné znalosti.

(5) Rozsah a obsah kvalifikačního vzdělávání a odborné zkoušky pro úředníky a obsah specializačního kursu pro asistenty Probační a mediační služby stanoví Statut Probační a mediační služby.

Práva a povinnosti úředníků a asistentů

§ 7

(1) Úředník Probační a mediační služby je při výkonu své funkce povinen řídit se zákony, jinými právními předpisy a pokyny předsedy senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce, které však nesmí směřovat ke způsobu a výsledku prováděné mediace. Přitom musí postupovat odpovědně, respektovat a chránit lidská práva a svobody, důstojnost člověka a vyvarovat se jednání, které by mohlo vést ke zmaření účelu trestního řízení nebo vzbuzovalo pochybnosti o jeho objektivitě a nestrannosti. Při nedodržení těchto povinností může předseda senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce věc úředníkovi Probační a mediační služby odejmout.

(2) Úředník Probační a mediační služby je oprávněn zjišťovat stanovisko obviněného k podmíněnému zastavení trestního stíhání, k uložení trestu obecně prospěšných prací nebo k uložení jiného trestu nespojeného s odnětím svobody, a pokud jde o schválení narovnání, zjišťovat stanovisko obviněného i poškozeného.

(3) Poruší-li obviněný podmínky, omezení či povinnosti stanovené mu v rámci dohledu, nebo omezení či povinnosti uložené mu v rámci některého trestu nespojeného s odnětím svobody, podmíněného zastavení trestního stíhání anebo podmíněného propuštění prováděného úředníkem Probační a mediační služby, informuje o tom úředník předsedu senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce. Při méně závažném porušení stanovených podmínek, omezení či povinností může úředník Probační a mediační služby upozornit obviněného na zjištěné nedostatky a dát mu poučení, že v případě opakování nebo závažnějšího porušení stanovených podmínek, omezení či povinností bude o tom informovat předsedu senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce.

(4) Úředník Probační a mediační služby má právo v mezích její působnosti nahlížet do trestních spisů vedených u soudu, státního zastupitelství a Policie České republiky, činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si kopie spisů a jejich částí.

(5) Úředník Probační a mediační služby nesmí v téže věci provádět úkony probace a mediace.

(6) Jednotlivé úkony podle pokynů úředníka Probační a mediační služby provádějí a organizačně zabezpečují asistenti střediska, kteří vykonávají i potřebné administrativní práce. Pokud asistenti vykonávají jednotlivé úkony podle pokynů úředníka, platí pro ně obdobně odstavce 1 až 5.

§ 8

(1) Úředník i asistent Probační a mediační služby jsou vyloučeni z provedení úkonů probace nebo me-

diace z obdobných důvodů, které zákon stanoví pro vyloučení orgánů činných v trestním řízení.³⁾ Jakmile se úředník nebo asistent dozví o skutečnostech, pro které by mohl být vyloučen, oznámí to neprodleně předsedovi senátu nebo samosoudci a v přípravném řízení státnímu zástupci. V řízení může do doby, než je o vyloučení rozhodnuto, učinit jen takové úkony, které nesnesou odkladu.

(2) O vyloučení podle odstavce 1 rozhoduje předseda senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státní zástupce usnesením; proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.

(3) Jestliže bylo rozhodnuto, že úředník nebo asistent je vyloučen, určí místo něho předseda senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státní zástupce jiného úředníka nebo asistenta.

§ 9

(1) Úředník i asistent Probační a mediační služby jsou povinni i po skončení pracovního poměru zachovávat mlčenlivost o věcech, které se dozvěděli v souvislosti s výkonem své funkce. Povinnosti mlčenlivosti se při výkonu probace nemohou dovolávat ve vztahu k policejnímu orgánu, soudu nebo státnímu zástupci. Stejně se nemohou dovolávat mlčenlivosti vůči ministerstvu, pokud jde o údaje potřebné k plnění závazků podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána.

(2) Úředníka ani asistenta Probační a mediační služby nelze v návaznosti na jeho mediační činnost vyslyšet ke skutkovým okolnostem, které se dozvěděl při zprostředkování řešení sporu nebo v souvislosti s ním a které se neprojevíly při uzavírání dohody mezi obviněným a poškozeným, s výjimkou případů zákonem uložené povinnosti přezkazít spáchání trestného činu nebo oznámit trestný čin.

§ 10

Vedoucí střediska Probační a mediační služby

(1) Práci střediska organizuje a řídí jeho vedoucí, kterého z úředníků příslušného střediska jmenuje a odvolává na návrh ředitele Probační a mediační služby ministr spravedlnosti po projednání s Radou pro probaci a mediaci.

(2) Vedoucí střediska nesmí dávat pokyny úředníkům a asistentům Probační a mediační služby k provádění úkonů probace a mediace v rozporu s pokyny předsedy senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce.

³⁾ § 30 odst. 1 trestního řádu.

HLAVA III STÁTNÍ SPRÁVA PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY

§ 11

(1) Ministerstvo při výkonu státní správy vytváří Probační a mediační službě podmínky k řádnému výkonu probace a mediace, zejména po stránce personální, organizační, hospodářské a finanční.

(2) Ministerstvo vykonává nad činností Probační a mediační služby dohled.

§ 12

Rada pro probaci a mediaci

(1) V zájmu koncepčního a metodického ovlivňování a usměrňování činnosti Probační a mediační služby se zřizuje Rada pro probaci a mediaci jako poradní orgán ministra spravedlnosti.

(2) Členy Rady pro probaci a mediaci jmenuje ministr spravedlnosti ze soudců, státních zástupců, úředníků Probační a mediační služby a dalších osob majících odborné znalosti a zkušenosti z oblasti probace a mediace.

(3) Rada pro probaci a mediaci zejména

- a) navrhuje pravidla, na jejichž základě jsou vytvářeny probační programy, a pravidla a standardy probační a mediační činnosti, které schvaluje svým rozhodnutím ministr spravedlnosti,
- b) projednává koncepční a metodické materiály připravené ministerstvem,
- c) vyjadřuje se ke jmenování a odvolání vedoucích středisek Probační a mediační služby,
- d) vyjadřuje se k dočasnému přidělení úředníků Probační a mediační služby k ministerstvu.

HLAVA IV

USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ

§ 13

(1) Probační úředníci, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci a úředníci státního zastupitelství, kteří ke dni účinnosti tohoto zákona vykonávali probační činnost, se stanou na vlastní žádost podanou do jednoho měsíce od účinnosti tohoto zákona zaměstnanci Probační a mediační služby ve středisku působícím v sídle orgánu, jehož byli zaměstnanci.

(2) Probační úředníci, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci a úředníci státního zastupitelství, kteří se

podle odstavce 1 stali zaměstnanci Probační a mediační služby, mohou po dobu dvou let od účinnosti zákona vykonávat činnost úředníků Probační a mediační služby, i když nesplňují kvalifikační předpoklady stanovené tímto zákonem. Zahájí-li v této době studium na vysoké škole v rámci magisterského studijního programu v oblasti společenskovední a v tomto studiu řádně pokračují, možnost vykonávat činnost úředníků Probační a mediační služby se prodlužuje do doby dokončení studia.

(3) Úředníci Probační a mediační služby, kteří nezahájí studium uvedené v odstavci 2, se uplynutím dvouleté doby stávají asistenty Probační a mediační služby.

§ 14

Za závěrečnou odbornou zkoušku úředníka Probační a mediační služby může ministr spravedlnosti uznat též zkoušku pro probační úředníky před komisí jmenovanou ministrem spravedlnosti, která byla úspěšně složena před nabytím účinnosti tohoto zákona.

§ 15

(1) Pro prokazování bezúhonnosti a způsobilosti k právním úkonům státního občana členského státu Evropské unie nebo jiného státu anebo osoby bez státní příslušnosti postačí úřední dokument, který se pro takové účely vydává ve státě, z kterého žadatel pochází nebo přichází. Nevydává-li se v tomto státě takový dokument, postačí čestné prohlášení žadatele.

(2) K splnění požadavků na vzdělání podle § 6 odst. 2 postačí, aby žadatel o funkci úředníka Probační a mediační služby, který je státním občanem členského státu Evropské unie nebo jiného státu anebo osobou bez státní příslušnosti, prokázal,

- a) že má kvalifikaci, která je vyžadována pro výkon funkce úředníka Probační a mediační služby v členském státě Evropské unie nebo jiném státě, odkud pochází nebo přichází, a složil rozdílovou zkoušku, nebo
- b) že vykonával obdobnou funkci úředníka Probační a mediační služby po dobu dvou let během uplynulých deseti let v členském státě Evropské unie nebo jiném státě, který pro tuto funkci nestanoví kvalifikační předpoklady, a složil rozdílovou zkoušku.

(3) Obsah a rozsah rozdílové zkoušky stanoví Statut Probační a mediační služby.

(4) Ke splnění požadavků na vzdělání podle § 6 odst. 3 postačí, aby žadatel o funkci asistenta Probační a mediační služby, který je státním občanem členského státu Evropské unie nebo jiného státu anebo osobou bez státní příslušnosti, prokázal,

- a) že má kvalifikaci, která je vyžadována pro výkon

funkce asistenta Probační a mediační služby v členském státě Evropské unie nebo jiném státě, odkud pochází nebo přichází, nebo

- b) že vykonával obdobnou funkci asistenta Probační a mediační služby po dobu dvou let během uplynulých deseti let v členském státě Evropské unie nebo jiném státě, který pro tuto funkci nestanoví kvalifikační předpoklady.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky

§ 16

§ 11 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění zákona č. 358/1992 Sb., zákona č. 548/1992 Sb., zákona č. 285/1993 Sb., zákona č. 135/1996 Sb. a zákona č. 272/1996 Sb., se mění takto:

1. Za odstavec 3 se vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro probaci a mediaci.“

Dosavadní odstavec 4 se označuje jako odstavec 5.

2. Dosavadní odstavec 5 se zrušuje.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákoníku práce

§ 17

Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 88/1968 Sb., zákona č. 153/1969 Sb., zákona č. 100/1970 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 72/1982 Sb., zákona č. 111/1984 Sb., zákona č. 22/1985 Sb., zákona č. 52/1987 Sb., zákona č. 98/1987 Sb., zákona č. 188/1988 Sb., zákona č. 3/1991 Sb., zákona č. 297/1991 Sb., zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 264/1992 Sb., zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 74/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 287/1995 Sb., zákona č. 138/1996 Sb., zákona č. 167/1999 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb. a zákona č. 238/2000 Sb., se mění takto:

1. V § 5 se za slova „námořní plavbu“ vkládají slova „ , zaměstnanců Probační a mediační služby“.

2. V § 73 odst. 2 se za slova „Vězeňské služby“ vkládají slova „Probační a mediační služby“.

ČÁST ČTVRTÁ**Změna zákona o sociálně-právní ochraně dětí**

§ 18

V § 51 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, se na konci tečka nahrazuje středníkem a doplňuje se písmeno c), které zní:

„c) poskytnout Probační a mediační službě na její žá-

dost informace v rozsahu potřebném pro trestní řízení.“.

ČÁST PÁTÁ**ÚČINNOST**

§ 19

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2001.

Klaus v. r.

Havel v. r.

v z. **Rychetský** v. r.